

УДК 373.2
I65

Серія «Заклад дошкільної освіти. Керівнику»
Заснована 2007 року

I65 Інклюзія в ЗДО / Л. А. Швайка, упоряд. — Х. : Вид.
група «Основа», 2019. — 144 с. : іл. — (Серія «Заклад
дошкільної освіти. Керівнику»).

ISBN 978-617-00-3603-2.

У методичному посібнику подано добірку теоретичних практичних матеріалів, спрямованих на планування дій керівника та педагогів закладу дошкільної освіти зі створення та розвитку інклюзивного середовища.

Зразки ведення документації, планування роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та педагогами нададуть допомогу у здійсненні педагогічної підтримки в умовах інклюзивної освіти.

Для керівників і педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

УДК 373.2

ISBN 978-617-00-3603-2

© Швайка Л. А., упоряд. 2019
© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2019

Зміст

Вступ	4
Нотатки керівників щодо нормативно-законодавчого регулювання інклюзивної освіти в закладі дошкільної освіти	6
Індивідуальна програма розвитку (ІПР) дитини з особливими освітніми потребами: особливості розроблення та зразки оформлення	23
Інформаційно-методичне підтримання організації інклюзивної практики в закладі дошкільної освіти	64
Основні форми корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах ЗДО	94
Додатки	127
Список використаних джерел	141

ВСТУП

Освіта — право кожної людини, що має величезне значення і потенціал. Освіта є засадою, на якій будуються принципи свободи, демократії та сталого розвитку... Немає нічого важливішого, ніякої іншої місії, крім освіти для всіх...

Кофі Аннан

Будь-яка сім'я мріє про здорову і щасливу дитину. Але, на жаль, трапляються випадки, коли народжуються діти з певними вадами. І цей факт пронизує болем серце батьків, а дитина росте замкнутою, самотньою. Тому сучасне людство переходить до нової світової парадигми, формується нова культура й освітня форма поваги до людей з особливими освітніми потребами. І саме тому в сучасних соціально-економічних умовах суспільства актуальним стало питання про пріоритетне значення навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами, їх становлення і розвиток. Удосконалення системи освіти вимагає впровадження в практику роботи з дошкільниками комплексних заходів, які мусять бути спрямовані на соціалізацію дитини дошкільного віку з обмеженими можливостями здоров'я, своєчасне забезпечення кожній дитині згідно з її віком адекватних умов для розвитку, формування повноцінної особистості, здобуття якісної дошкільної освіти.

Інклюзивна освіта має пріоритетне значення для забезпечення якісної освіти усіх дітей, зокрема дітей з особливими освітніми потребами, а також для побудови інклюзивного суспільства. Інклюзивне навчання слід розуміти як:

- фундаментальне право усіх дітей з особливими освітніми потребами;
- принцип забезпечення благополуччя дітей, поваги до їхньої гідності та самостійності;
- засіб реалізації інших прав;

- результат удосконалення державної політики у сфері освіти разом з відповідними змінами у практиці роботи закладів освіти з метою створення відповідних умов для навчання усіх дітей [12].

Згідно із Законом України «Про освіту», особа з особливими освітніми потребами потребує додаткового постійного чи тимчасового підтримання в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту.

Залучення дітей з особливими освітніми потребами (ООП) в освітній процес закладу дошкільної освіти змінює передовсім установки дорослих до дітей, адже у всіх дітей є особливості і особливі освітні потреби теж у всіх. А тому створювати особливі умови для дітей з ООП потрібно, не порушуючи принципу рівних прав для інших дітей. Для того щоб зберегти цей принцип, педагогам дошкільників необхідно навчитись працювати з усіма дітьми, враховуючи індивідуальні особливості та потреби кожного.

Гуманізація сучасної освіти залежить від здатності педагогів повернутися до індивідуальності дитини. У цьому контексті важливою є психолого-педагогічна підтримка дітей, яка являє собою ту систему заходів, що реально забезпечує умови для подолання труднощів саморозвитку дошкільників в навчальній, комунікативній і дозвільній діяльності.

Враховуючи те, що досвід реалізації практики інклюзивної освіти з дітьми дошкільного віку перебуває на різних стадіях розвитку, пропонуємо окремі організаційно-методичні аспекти діяльності закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії.

НОТАТКИ КЕРІВНИКОВІ ЩОДО НОРМАТИВНО-ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

В основі трансформації системи спеціальної освіти і розвитку інклюзивних підходів лежать дуже важливі міжнародні правові акти, а саме:

- Декларація прав дитини (ООН, 1959);
- Декларація про права інвалідів (ООН, 1975);
- Конвенція ООН про права дитини;
- Конвенція про права осіб з інвалідністю.

Діяльність закладу дошкільної освіти, де виховують дітей з особливими освітніми потребами, функціонують інклюзивні групи, слід регламентувати відповідно до нормативно-законодавчої бази:

- Конституції України;
- Законів України «Про освіту», «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» від 19.10.2018 р. № 01.01/138, «Про дошкільну освіту» (зі змінами), «Про охорону дитинства», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»;
- Концепції розвитку інклюзивної освіти (наказ Міністерства освіти і науки від 01.10.2010 р. № 912);
- Постанови Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр»;
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 серпня 2017 р. № 526-р «Про Національну стратегію реформування

системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу»;

- Положення про дошкільний навчальний заклад затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 12.03.2003 р. № 305, зі змінами);
- Порядку комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу (затверджено спільним наказом Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 27.03.2006 р. № 240/165);
- Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсувального типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128), із змінами);
- Постанови КМУ від 29.07.2015 р. № 530 «Про внесення змін до Положення про дошкільний навчальний заклад»;
- наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 06.02.2015 р. № 104/52 «Про затвердження Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах»;
- листа Міністерства освіти і науки України від 12.10.2015 р. № 1/9-487 «Щодо організації діяльності інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах»;
- Постанови КМУ від 05.10.2005 р. №1124 «Про затвердження Положення про Центр розвитку дитини»;
- Постанови КМУ від 01.08.2012 р. № 706 «Про затвердження Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 року»;
- Постанови КМУ від 12.07.2017 р. № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр»;
- наказу МОН України від 14.06.2013 р. №768 «Про затвердження плану заходів, щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів»;
- листа МОН України від 13.11.2018 р. № 1/9-691 «Щодо організації діяльності інклюзивних груп в закладах дошкільної освіти»;
- листа МОНмолодьспорт № 1/9-1 від 02.01.13 р. «Про визначення завдань працівників психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання»;
- інструктивно-методичного листа від 08.08.2013 р. № 1/9-539 «Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами»;

- листа Міністерства освіти і науки України від 13.08.2014 р. № 0/9-414 «Про забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів»;
- методичного листа від 26.07.12 р. № 1/9-529 «Психологічний і соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання»;
- листа від МОН України від 08.08.13 р. № 1/9-539 «Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами»

Закон України «Про освіту» закріплює право керівника закладу дошкільної освіти самостійно формувати нормативне поле і покладає відповідальність за розроблення локальних актів.

На керівника ЗДО під час впровадження інклюзивної практики покладено розв'язання таких завдань:

- розроблення правової бази інклюзивного процесу;
- дотримання вимог прийому і комплектування інклюзивних груп;
- кадрове забезпечення;
- матеріально-технічне забезпечення;
- інформаційно-методична підтримка організації інклюзивного педагогічного процесу.

Перш за все організація навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами повинна бути регламентована Статутом закладу. Функція локального акту — деталізація, конкретизація та доповнення загальної правової норми стосовно умов певного закладу дошкільної освіти з урахуванням специфіки освітнього процесу, зокрема і в частині організації навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Які ж існують основні локальні акти нормативно-правового супроводу для реалізації інклюзивної практики в закладі дошкільної освіти?

Пакет локальних актів нормативно-правового супроводу для реалізації інклюзивної практики в закладі дошкільної освіти:

- Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти (розробляють відповідно до Закону України «Про освіту» (ст. 20), наказу МОН України від 08.06.2018 р. № 609 «Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти»);

- додаткова угода з батьками вихованців на організацію психолого-педагогічного обстеження й індивідуального супроводу дитини з особливими освітніми потребами спеціалістами ЗДО (це один із важливих локальних документів, у якому зафіксовані права та обов'язки всіх суб'єктів інклюзивного простору, де передбачено правові механізми зміни освітнього маршруту у відповідності з індивідуальними особливостями і можливостями окремо кожної дитини);
- посадові інструкції (із змінами) для педагогічних працівників, де передбачено основні положення про прийом дітей з ООП відповідно до рекомендацій інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ) або ПМПК, їх навчання відповідно до ІПР, організацію мережевої взаємодії тощо;
- накази ЗДО.

НАКАЗ

Про створення команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами

Відповідно до Закону України «Про освіту» (ст. 20), наказу МОН України від 08.06.2018 р. № 609 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладу загальної середньої та дошкільної освіти» та з метою створення оптимальних умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх індивідуальних потреб та можливостей, забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про Команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами (далі — Команда супроводу) (додаток 2).
2. Затвердити персональний склад Команди супроводу (додаток 1).

Постійні учасники:

- вихователь-методист;
- асистенти вихователя;
- практичний психолог;
- вчитель-логопед;
- вихователі;
- батьки або законні представники дитини з ООП.

Залучені фахівці:

- сестра медична старша _____.

3. Членам Команди супроводу:

3.1. До 05.09.2018 р. розробити та затвердити план заходів щодо сприяння організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та дітьми з інвалідністю.

3.2. Скласти індивідуальну програму розвитку дитини з ООП та узгодити з батьками вихованців.

До _____

3.3. Сформувати та узгодити з батьками розклад корекційно-розвивальних занять дитини з ООП.

До _____

3.4. Проводити засідання Команди супроводу

Раз на квартал

3.5. Членам Команди супроводу дитини з ООП забезпечити співпрацю з ІРЦ з питань надання корекційно-розвивальних послуг та методичного забезпечення її діяльності.

Протягом року

4. Відповідальність за виконання наказу покласти на вихователя-методиста

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Директор _____

Додаток № 1
до наказу від _____ р. № ____

**Персональний склад Команди
супроводу дитини з особливими освітніми потребами**

Постійні учасники: вихователь-методист, асистенти вихователя, практичний психолог, вчитель-логопед, вихователі; батьки, або законні представники дитини з ООП.

Залучені фахівці: сестра медична старша.